

Urban Ecology Researches

Vol. -(-), (Series -): -

<https://doi.org/>

E-ISSN: 2538-3949

P-ISSN: 2538-3930

ORIGINAL ARTICLE

Examining the Role of Religious Land Uses in Reducing Urban Crimes, A Case Study: Kerman City

Mahdi Sedaghat

Associate Professor,
Department of Geography,
Faculty of Social Sciences,
Payame Noor University,
Tehran, Iran.

***Corresponding Author:**

Mahdi Sedaghat

E-mail:

Sedaghat.me@pnu.ac.ir

Receive Date: 29/May/2025

Revise Date: 12/June/2026

Accept Date: 10/July/2026

How to cite

Sedaghat, M. (2026). Examining the Role of Religious Land Uses in Reducing Urban Crimes, A Case Study: Kerman City. *Urban Ecology Researches*, -(-), -.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Urban crime is one of the most significant challenges facing contemporary societies, generating wide-ranging social, economic, and physical impacts on cities and drawing the attention of urban planners and researchers across disciplines. Rapid urbanization, increasing complexity of social relations, and changing spatial patterns have created new opportunities for crime. In this context, modern approaches in environmental criminology emphasize the role of spatial characteristics, land-use types, and the quality of the urban environment in shaping or reducing crime opportunities.

Religious institutions, as key elements of the social and spatial structure of Islamic cities, serve not only spiritual purposes but also social, cultural, and identity-related functions. By strengthening social interactions, enhancing social capital, and promoting informal surveillance, these institutions can play a meaningful role in reducing social harm and urban crime.

Given the widespread presence of religious land uses in Iranian cities, particularly in historically religious cities such as Kerman, this study raises the question of whether the spatial distribution and functioning of these land uses are related to the occurrence of urban crime. Accordingly, the present research aims to examine the role of religious land uses in reducing urban crime in Kerman by analyzing the relationship between their spatial density, social and perceived performance, citizens' satisfaction, and crime frequency.

Methodology

This research adopts a descriptive-analytical approach and employs a mixed-method design, integrating both objective and subjective data. The data include information on the spatial distribution and density of religious land uses in Kerman, recorded urban crime data from 13 police stations in 2021, and findings from a field survey of residents. Data

related to religious land uses were obtained from the Kerman Municipality database and analyzed using spatial analysis techniques within a GIS environment.

The statistical population consisted of Kerman residents, with a sample size of 382 determined using Cochran's formula. Sampling was conducted through cluster random sampling across the city's five urban districts. A researcher-designed questionnaire with 12 items was used to collect perceptual data across three dimensions: security, social, and functional. The reliability of the questionnaire was confirmed using Cronbach's alpha (0.89), indicating strong internal consistency. Geo-referenced questionnaires were also used to convert perceptual data into spatial information.

To analyze relationships among variables, Spearman's correlation test and Geographically Weighted Regression (GWR) were applied. These methods enabled the examination of spatial relationships between the density and performance of religious land uses, citizens' satisfaction, and urban crime rates.

Fingdings

The results indicate that Kerman has 308 religious land-use parcels, with mosques comprising approximately 61% of the total. Spatial analysis reveals that the highest concentration of these land uses is located in municipal districts 1 and 5, with a per capita value of about 625 square meters per hectare. In contrast, district 2 shows the lowest concentration.

Analysis of urban crime data shows that theft and conflict are most prevalent in districts 2 and 3, whereas districts 1 and 5, characterized by higher densities of religious land uses, experience lower crime rates. This finding suggests a relationship between the spatial distribution of religious land uses and urban crime patterns.

Survey results further indicate that districts 1 and 5 demonstrate higher levels of citizen satisfaction in terms of security, social conditions, and the performance of religious land uses. Residents in these areas positively evaluate the role of religious spaces in organizing cultural activities, providing social guidance and counseling, fostering local interactions, and reducing social harm.

Spearman's correlation test reveals a significant positive relationship between the performance of religious land uses and citizen satisfaction. The coefficient of determination (R^2) for overall satisfaction is 0.57, indicating that improvements in the performance of these land uses can explain a substantial portion of the variation in citizen satisfaction. Additionally, GWR results show a positive and significant relationship between the density and performance of religious land uses ($R^2 = 0.38$), as well as between their performance and citizen satisfaction ($R^2 = 0.40$).

The most notable finding is the inverse relationship between the density and performance of religious land uses and the frequency of urban crime. GWR results indicate that this relationship is statistically significant, with an R^2 of approximately 0.60. In other words, areas with a stronger presence and more active performance of religious land uses tend to experience lower levels of urban crime. This can be attributed to increased social interaction, strengthened informal surveillance, enhanced sense of place attachment, and the reduction of defenseless urban spaces.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that religious land uses are not merely physical or ritual elements within the urban structure but can serve as effective social capacities in reducing urban crime. An appropriate density of these land uses, combined with active social and cultural functions, contributes to increased citizen satisfaction, stronger social cohesion, and fewer crime opportunities.

Based on the results, urban districts with lower densities of religious land uses and lower levels of citizen satisfaction, particularly districts 2, 3, and 4 in Kerman, require greater attention in urban planning. It is recommended that balanced development of religious land uses, enhancement of the social role of mosques and other religious centers, expansion of cultural and educational activities, and increased citizen participation in these spaces be considered as part of urban crime prevention strategies.

Overall, this study emphasizes that urban planning grounded in the recognition of social capacities of spaces and the application of modern spatial analysis approaches can contribute to the development of safer, more participatory, and socially cohesive cities.

KEY WORDS

Religious Land Use, Crimes, Urban Planning, Geographically Weighted Regression (GWR), Kerman.

Copyright © 2026, by the author(s). Published by Payame Noor University, Tehran, Iran.

This is an open access article under the CC BY 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

<https://grup.journals.pnu.ac.ir/>

پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری

سال - شماره -، پیاپی، فصل سال (-)

doi: <https://doi.org/>

«مقاله پژوهشی»

نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری،
مطالعه پژوهش شهر کرمانمهدی صداقت دانشیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم
اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.*نویسنده مسئول: مهدی صداقت
رایانامه:Sedaghat.me@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۱۹

استناد به این مقاله:

صداقت، مهدی (۱۴۰۵). بررسی نقش
کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری،
مطالعه پژوهش شهر کرمان. پژوهش‌های
بوم‌شناسی شهری، سال (شماره)، صفحه.

چکیده

یکی از مسائل حاد در جوامع توسعه‌یافته و در حال توسعه، جرائم شهری است که ذهن برنامه‌ریزان را به خود مشغول داشته است. لذا با توجه به حضور فراگیر نهادهای مذهبی در مناظر شهری و تعهد اغلب آن‌ها به بهبود آسیب‌های اجتماعی، در مقاله حاضر به بررسی نقش کاربری‌های مذهبی شهر کرمان در کاهش جرائم شهری پرداخته شده است. در این راستا با بهره‌گیری از روشی ترکیبی، مبتنی بر بررسی داده‌های عینی، تراکم کاربری‌های مذهبی (برگرفته از پایگاه داده شهرداری)، فراوانی رخداد جرائم شهری (از پایگاه داده جرائم کالانتري‌ها در سال ۱۴۰۰) و نظرسنجی ادراک محیطی از وضعیت عملکرد کاربری‌های مذهبی و رضایت‌مندی (امنیتی و اجتماعی) شهروندان این مطالعه صورت گرفته است. تعیین حجم نمونه براساس روش تصادفی کوکران انجام شد و تعداد ۳۸۲ پرسشنامه زمین مرجع از شهروندان کرمانی تهیه گردید. ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ استخراجی مبین روایی و پایایی پرسشنامه محقق‌ساخت با ۱۲ گویه در تحقیق حاضر بوده است. بررسی فراوانی کاربری‌های مذهبی در شهر کرمان نشان داد که از ۳۰۸ کاربری موجود مذهبی، منطقه یک و پنج شهرداری از بالاترین تراکم نسبی برخوردار هستند. این در حالی است که در پهنه‌بندی فراوانی جرائم شهری سرقت و نزاع، این دو منطقه کمترین مقادیر رخداد را داشته‌اند. ارزیابی ضریب همبستگی اسپیرمن مابین متغیرهای عملکرد کاربری‌های مذهبی با میزان رضایت‌مندی شهروندان با $R^2=0/571$ ، سطح کاملاً معناداری را ارائه نمود. همچنین، اعمال آزمون رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی بر روی متغیرهای فضایی تراکم و عملکرد کاربری‌های مذهبی، رضایت‌مندی و فراوانی جرائم شهری به ترتیب با ضریب تعیین ۰/۳۸، ۰/۴ و ۰/۶ نشان از روابط معنادار مابین متغیرها داشت.

واژه‌های کلیدی

کاربری مذهبی، جرائم، برنامه‌ریزی شهری، رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی، کرمان.

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. ۱۴۰۵ ©. ناشر این مقاله، دانشگاه پیام نور است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

This is an open access article under the CC BY (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).<https://grup.journals.pnu.ac.ir/>

مقدمه

یکی از مسائل حاد در برنامه‌ریزی شهری جوامع توسعه‌یافته و در حال توسعه، بحث جرائم شهری است. رشد بی‌رویه و شتابزده کلان‌شهرها، پیامدهای ناگواری از جمله افزایش جرم و جنایت را به همراه داشته است. بازخوانی نظریه فرصت جرم (Felson & Clarke, 1998) این نکته را بیان داشت که شهرنشینی زمینه‌های ارتکاب جرم را افزایش می‌دهد. پیش از این نظریه نیز جامعه‌شناسان با طرح مفاهیمی همچون پاتولوژی شهری، با تمرکز بر موضوعاتی چون آسیب‌شناسی پیدایش و پراکنش جرائم، به بررسی ناآرامی‌های شهری پرداخته بودند (Abrams & Kolodny, 1971).

با توجه به حضور فراگیر نهادهای مذهبی در مناظر شهری و تعهد اغلب آن‌ها به بهبود جامعه، ادبیات مربوط به نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری بسیار متنوع و گسترده است. تحقیقات موجود در رشته‌های مختلف از جمله جرم‌شناسی، جامعه‌شناسی شهری، مطالعات مذهبی و جغرافیا صورت گرفته و اغلب بر سنت‌های مذهبی خاص یا انواع خاصی از جرم تمرکز دارند. ونگ^۱ (۲۰۰۲) معتقد است که پیوندهای اجتماعی قوی، همکاری جمعی و ارزش‌های اخلاقی مشترک در یک محله می‌تواند از جرم و جنایت جلوگیری کند. نهادهای مذهبی، به عنوان مراکز بالقوه تعاملات اجتماعی و آموزه‌های دینی، از نظر تئوری به توسعه اخلاقی جوامع کمک می‌کنند. با این حال، شواهد تجربی تأیید کننده چنین ارتباطاتی، متفاوت هستند. برخی از مطالعات نشان می‌دهند که بین شرکت در کلیسا و کاهش نرخ جرم و جنایت ارتباط وجود دارد (Regnerus, 2003)، در حالی که برخی دیگر بین اینها هیچ رابطه معناداری نیافته‌اند. محقق بر این باور است، که نهادهای مذهبی، به عنوان یکی از اجزاء اصلی شهرهای اسلامی، می‌توانند در مبارزه با انحرافات اجتماعی نقشی مؤثر داشته باشند. در این راستا پژوهش حاضر با فرض کارکرد اجتماعی موثر نهادهای مذهبی در برقراری پیوندهای اجتماعی زمینه ساز کاهش جرائم شهری به بررسی این روابط از دو دیدگاه عینی و ادراکی در مناطق پنج گانه شهر کرمان پرداخته است.

مبانی نظری

چارچوب نظری

نهادهای مذهبی اغلب به عنوان لنگرهایی در محله‌های خود عمل می‌کنند و نمادهای قابل مشاهده‌ای از ثبات، هویت اجتماعی و کنترل اجتماعی ارائه می‌دهند. حضور بصری نهادهای مذهبی، همراه با فعالیت‌های منظم مانند خدمات عبادی و رویدادهای اجتماعی،

می‌تواند به ادراک مکانی کمک کند که مسئولیت اجتماعی بیشتری را تقویت کرده و رفتارهای مجرمانه را کاهش می‌دهد. مؤسسات مذهبی اغلب به عنوان تسهیل‌گر شبکه‌های اجتماعی، مشارکت مدنی و کارآمدی جمعی عمل می‌کنند که با کاهش نرخ جرایم مرتبط هستند (Kirk & Laub, 2010).

در حالی که نظریه‌های سنتی جرم‌شناسی بر نقش طراحی محیط و کنترل اجتماعی تأکید دارند، جرم‌شناسان محیطی سه معیار مهم: اندازه، تراکم و گوناگونی را در زمینه تمایز جرائم در مناطق شهری مطرح ساخته‌اند (Bottoms & Wiles, 2002). پژوهش‌های نوظهور به کارکردهای اجتماعی-فضایی نهادهای مذهبی توجه ویژه‌ای کرده‌اند و با طرح روش‌شناسی عملکرد بالقوه «مکان‌یابی» کاربری اراضی مذهبی (Adamczyk et al, 2017) بیان می‌دارند که کاربری‌های مذهبی از جمله مساجد و کلیساهای محله و رابطه آنها با فرآیندهای همسایگی برای پیشگیری از جرم مهم هستند (Warner & Konkel, 2019).

در ایران، آسیب‌شناسی اجتماعی را براساس واحد تحلیل و علل جرم به دو رویکرد کلی تقسیم کرده‌اند: اولین رویکرد، رویکرد «جامعه‌شناختی» است که در مطالعه جرم، به فرد، انگیزه‌ها، تمایلات ذهنی، ویژگی‌های شخصیتی، زمینه خانوادگی و تعلق گروهی مجرم توجه دارد. این رویکرد، به تأثیر عوامل اجتماعی بر وقوع جرائم تأکید دارد. در مقابل، رویکرد دوم، که آن را رویکرد «بوم‌شناختی» نامیده‌اند، بررسی زمینه عینی وقوع جرم و عوامل محیطی و فرصت‌هایی که باعث وقوع جرم می‌شود، را بیش از عوامل اجتماعی جرم، مانند فقر و بیکاری، مورد توجه قرار داده است (رضایی بحرآباد، ۱۳۹۱). رویکرد اخیر، پیشگیری جرم از طریق ساماندهی و بهبود مکان و کاهش جاذبه‌های مجرمانه را به صورت گسترده‌تری مطرح می‌کند (احمدآبادی و همکاران، ۱۳۸۷).

پیشینه تحقیق

استاکی و اوتسمان^۲ (۲۰۰۹) در کتابی با عنوان «کاربری اراضی و جرایم خشونت‌آمیز» به بررسی سیستماتیک ارتباط بین کاربری‌های زمین و جرایم خشونت‌آمیز با استفاده از داده‌های گزارش یکنواخت جرم (UCR^۳) با کدگذاری جغرافیایی از اداره پلیس ایندیاناپولیس و اطلاعات مربوط به ۳۰ دسته کاربری زمین و اطلاعات جمعیتی از سرشماری سال ۲۰۰۰ ایالات متحده پرداختند و به این نتیجه رسیده‌اند که برخی از کاربری‌های غیرمسکونی زمین با تعداد جرایم خشونت‌آمیز بالاتر مرتبط هستند، در حالی که برخی دیگر با تعداد کمتر ارتباط دارند.

مفتوحین و کوسماواردانی^۷ (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای با عنوان «کاربری زمین و جرایم در مناطق روستایی و شهری اندونزی» به این نتیجه رسیدند که کاربری مختلط زمین و فضای عمومی می‌تواند احتمال جرم را به طور قابل توجهی کاهش دهد. در مقابل استفاده از زمین به عنوان یک مرکز تجاری و صنعتی باعث ایجاد جرایم شده است. این مطالعه بینش جدیدی را در اختیار دولت اندونزی قرار داد است تا هنگام توسعه یک منطقه، سیاست تنوع کاربری زمین را به منظور به حداقل رساندن خطرات جرم، در نظر گیرد.

شارما و تیلور^۸ (۲۰۲۴) پژوهشی با عنوان «نقشه‌برداری از قانون‌های جرم‌خیز مبتنی بر GIS و همبستگی آن با کاربری زمین با هدف ارزیابی اصول پیشگیری از جرم با طراحی محیطی (CPTED^۹)» برای داده‌های جرم سال ۲۰۲۲ شهر سورات انجام دادند. این کاربری‌های زمین و شبکه‌های جاده‌ای سه اصل CPTED یعنی؛ نظارت طبیعی، کنترل دسترسی و پشتیبانی از فعالیت را نشان می‌دهند. محققین با معرفی روش IDW به عنوان مناسب‌ترین روش برای پهنه‌بندی نقاط جرم‌خیز به این نتیجه رسیدند که کاربری‌های مسکونی، صنعتی و تفریحی همبستگی معناداری با نرخ جرم دارند. مناطق مسکونی و صنعتی تأثیر مثبتی بر نرخ جرم داشته، در حالی که فضاهای تفریحی تأثیر منفی می‌گذارند. همچنین افزایش اتصال جاده‌ای همبستگی مثبتی با نرخ جرم داشته است. این مطالعه نشان داده است که نرخ جرم با کاربری‌های مختلف زمین و شبکه‌های جاده‌ای ارتباطات متفاوتی دارد.

در تحقیق دیگری مسرون و همکاران^{۱۰} (۲۰۲۵) تحت عنوان «جرایم ملکی شهری: بررسی رابطه بین جرایم ملکی با کاربری زمین و عامل جمعیتی» در شهرهای کوالالامپور و پوتراجایا بر نقش عوامل مکانی و جمعیتی در شکل‌دهی به تغییرات جرایم شهری تأکید نمودند.

همچنین در پژوهشی که در مجله تحلیل فضایی کاربردی و سیاست توسط چنگ و منگ^{۱۱} (۲۰۲۳) با عنوان توزیع فضایی سازمان‌های مذهبی در ایالات متحده و ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی آنها به چاپ رسیده است، محققین با این فرض که سازمان‌های مذهبی نقش مهمی در بهبود سطح زندگی جوامع دارند، با استفاده از روش‌های آمار فضایی به بررسی رابطه خوشه‌بندی فضایی متغیرهای مختلف اجتماعی-اقتصادی و جمعیتی با متغیرهای فرصت‌های اقتصادی، نیازهای اجتماعی، توسعه انسانی و ارزش‌های اجتماعی پرداخته‌اند.

سپیون-دوتکوفسکا و لایتر^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی دیگر با عنوان «تأثیر کاربری اراضی بر توزیع مکانی جرم شهری: مطالعه موردی شهر شچچین، لهستان» یک تحقیق بین‌رشته‌ای در زمینه کاربردهای عملی جغرافیای شهری، جرم‌شناسی محیطی و سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) در شهر شچچین لهستان انجام دادند. ایشان نقش انواع مختلف کاربری زمین بر توزیع فضایی ۹ نوع جرم رایج: جرایم رانندگی، سرقت اموال خودرو، جرایم مسکونی، خسارت به اموال، جرایم تجاری، جرایم مواد مخدر، سرقت از ساختمان‌های تجاری، سرقت از خانه، دعوا و ضرب و جرح که در سطح آدرس کدگذاری جغرافیایی شده بودند را با استفاده از ابزار GIS «بافر حلقه چندگانه»^۲ و «ضریب مکان جرم» (LQC)^۳ مورد بررسی قرار دادند. نتایج حکایت از تأثیر قوی انواع کاربری زمین بر جرایم تجاری و سرقت اموال داشته که محدود به محیط اطراف آنها (یعنی در فاصله ۵۰ متری) بوده است. کاربری‌های زمین همچون فروشگاه‌های مشروبات الکلی، کلوپ‌ها و دیسکوها، مراکز فرهنگی، مسکن شهری و ساختمان‌های تجاری به شدت جرم را جذب و در مقابل، حصارها، گورستان‌ها، مناطق سبز، باغ‌های اختصاصی، انبارها و پایانه‌های حمل و نقل، کاربری‌هایی هستند که جرم را کاهش می‌دهند.

در تحقیق دیگری سادیک و همکاران^۴ (۲۰۱۹) با عنوان «تأثیر کاربری اراضی بر جرم با در نظر گرفتن میزان مواجهه و دسترسی» با استفاده از رگرسیون لجستیک به یک اندازه شبکه بهینه برای تبیین رابطه متقابل بین جرم و کاربری زمین با توجه به دسترسی به شبکه جاده‌ای دست یافتند و از یک ماشین بردار پشتیبان (SVM)^۵ برای شناسایی انواع کاربری زمین مستعد جرم استفاده کردند.

همچنین یوسف و فوزی^۶ (۲۰۱۹) در مقاله‌ای با عنوان «رابطه مکانی میان کاربری اراضی و جرم» که در مجله جامعه‌شناسی فضایی مالزی به چاپ رسیده است، با اندازه‌گیری فاصله مکانی و فراوانی کاربری‌های زمین و جرائم سرقت موتور سیکلت در منطقه پوتراجایا و استفاده از تحلیل‌های آمار فضایی در سیستم اطلاعات جغرافیایی رابطه معنی‌داری بین کاربری زمین، فاصله مکانی و سرقت موتورسیکلت یافتند. نتایج تحلیل نشان داد که موارد سرقت موتورسیکلت در فاصله بسیار نزدیک در مناطق تجاری، تفریحی، سرگرمی و مناطق مسکونی در فاصله بین ۰ تا ۱۵۰ متر متمرکز شده‌اند.

7. Maftuhin & Kusumawardani

8. Sharma & Tailor

9. Crime Prevention Through Environmental Design

10. Masron et al

11. Cheng & Meng

1. Sypion-Dutkowska & Leitner

2. Multiple Ring Buffer

3. Crime Location Quotient

4. Sadeek et al.

5. Support Vector Machine

6. Yusof & Fauzi

از جمله تحقیقات اخیر در این زمینه با عنوان «ارزیابی سرزندگی فضای شهری: نقش ایمنی، امنیت و برنامه‌ریزی شهری در مرکز مذهبی شهر کوفه، عراق» عبدالعالم و همکاران^۱ (۲۰۲۴) مفاهیمی چون سرزندگی فضای شهری را در رابطه با نقش امنیت و برنامه‌ریزی شهری در شهر کوفه ارزیابی نموده و به این نتیجه رسیدند که تأمین امنیت در محیط‌های شهری بر مدت و ماهیت تعامل انسان با سایر فضاها تأثیر می‌گذارد.

در تحقیق دیگری که توسط جودیجانتو و همکاران^۲ (۲۰۲۴) با عنوان «تأثیر باورها و مناسک دینی بر انسجام اجتماعی در جامعه مدرن اندونزی» انجام شده است به این نتیجه رسیدند که باورهای مذهبی قوی‌تر با سطوح بالاتر انسجام اجتماعی مرتبط هستند و مشارکت فعال در اعمال مذهبی به افزایش انسجام اجتماعی کمک می‌کند. یافته‌های این تحقیق، نقش اساسی دین در تقویت تاب‌آوری و رفاه جامعه را برجسته کرده است.

در این رابطه شمایی و همکاران^۳ (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «تحلیل فضایی جرایم شهری در مناطق بیست و دوگانه کلان‌شهر تهران» الگوی توزیع و پراکندگی جرایم در شهر تهران را متأثر از الگوی تراکم جمعیتی دانستند. به نحوی که با بالا رفتن میزان تراکم جمعیت، جرایم شهری نیز افزایش می‌یابد.

در شهرهای مذهبی همچون قم حسینی و کاملی^۴ (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای موردی با عنوان «تحلیل مکانی کانون‌های وقوع جرائم با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی» نشان دادند که توزیع فضایی جرایم نزاع، شرارت و درگیری الگویی متمرکز و کانونی داشته‌اند به نحوی که منطقه نیروگاه قم مهم‌ترین کانون جرم‌خیز شناخته شده است. نتایج حاکی آن بوده که این منطقه دارای کم‌ترین میزان تناسب، تعادل و سلسله مراتب در توزیع کاربری‌های مختلف شهری بوده است.

مرصوصی و همکاران^۵ (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان «نقش طراحی محیطی در پیشگیری از وقوع جرائم شهری (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهر اصفهان)» با توجه به اصول CPTED به این نتیجه رسیدند که توجه به اصول و شاخص‌های طراحی بهینه محیط و مساعدت شهرداری می‌تواند در کاهش وقوع جرائم نقش بسزایی ایفا کند.

همچنین مشکینی و همکاران^۶ (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی رابطه دوسویه نوع کاربری اراضی بر پراکندگی و فراوانی جرم در منطقه ۱۲ شهرداری شهر تهران» به این نتیجه رسیدند که بیشترین فراوانی وقوع جرایم (۵۵ درصد) در مجاورت کاربری‌های تجاری ثبت شده که کاربری غالب منطقه مورد نظر می‌باشد.

مبهوت و همکاران^۷ (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی کاربری اراضی با تأکید بر افزایش امنیت اجتماعی در محلات مسکونی نمونه‌موردی: محله فاطمیه شهر مشهد» به این نتیجه رسیدند که کاربری‌های مذهبی، آموزشی و بهداشتی بیشترین تأثیر را بر بهبود امنیت اجتماعی داشته‌اند.

تقی پور و همکاران^۸ (۱۳۹۷) نیز در تحقیق دیگری با عنوان «بررسی ارتباط امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری‌های شهری» اعم از مذهبی، فرهنگی - تجاری، اداری، اقامتی - تفریحی دریافتند که هر چه از عوامل هویت‌ساز در مجموعه‌های شهری بیشتر استفاده شود، میزان امنیت افزایش می‌یابد. در این رابطه، بیشترین میزان امنیت در کاربری فرهنگی و کمترین میزان امنیت در کاربری اقامتی تفریحی شناسایی شده است.

علاوه بر آن کلاتری و همکاران^۹ (۱۳۹۸) در پژوهشی دیگر با عنوان «تحلیل فضایی بزهکاری در بافت‌های ناکارآمد شهری، محله هرندي واقع در منطقه ۱۲ تهران» به این نتیجه رسیدند که فرسودگی بافت، نفوذناپذیری بالا، وجود زمین‌های خالی و ابنیه متروکه و همچنین کمبود یا نبود برخی کاربری‌های مورد نیاز شهروندان، در افزایش جرائم و شکل‌گیری الگوهای متمرکز فضایی بزهکاری مؤثر بوده است.

با این فرض که فضاهای بی دفاع شهری مستعد بروز جرم هستند، محمدی و همکاران^{۱۰} (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «سنجش میزان خطرپذیری محله‌های شهری از نظر فضاهای مستعد جرم‌خیزی (مطالعه موردی: منطقه ۳ شهر اردبیل)» بیان داشتند که نوع کاربری زمین، گسست یا نبود نظارت اجتماعی، کیفیت اندک بناها و ساختار خیابان‌ها در شکل‌گیری فضاهای بی‌دفاع در محیط‌های شهری، نقش دارند.

سیدعلی پور و عشقی^{۱۱} (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای دیگر با عنوان «تحلیل عوامل محیطی مؤثر بر میزان جرائم شهری در راستای خلق فضایی ایمن و پیاده‌مدار» در حوضه میدان امام خمینی تهران با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی مدل سوات (SWOT) نشان دادند که روشنایی محیط، فرسودگی بافت، تنوع کاربری‌های گوناگون و افزایش کیفیت شبکه معابر، مهم‌ترین عوامل کاهش وقوع جرائم شهری منطقه مورد مطالعه هستند.

سلطانی و همکاران^{۱۲} (۱۴۰۳) با همین رویکرد در تحقیق تحت عنوان «تحلیل پیشران‌های پیشگیری از جرم در محلات شهری در راستای توسعه امنیت پایدار؛ مورد پژوهی: منطقه ۱۷ شهرداری تهران» به این نتیجه رسیدند که متغیرهای بیکاری، توسعه اجتماعی - اقتصادی، فقر و نابرابری، اعتیاد، رضایت از زندگی، آموزش اجتماعی، انسجام خانوادگی، مشارکت اجتماعی، همچنین

1. Abdulameer et al.
2. Judijanto et al.

برای ادغام و محاسبه ارتباط داده‌های عینی (فراوانی جرائم شهری و مساحت کاربری‌های مذهبی) با داده‌های ذهنی ادراک محیطی از روش نوین پرسشنامه زمین مرجع استفاده شد. این روش داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه را به متغیری فضایی تبدیل نمود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های نظرسنجی و آزمون فرضیات از آزمون آماری ضریب همبستگی اسپیرمن و برای بررسی روابط فضایی متغیر تراکم کاربری مذهبی و عملکرد آن‌ها از آزمون رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی استفاده شده است. رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی (GWR^2)، یک شکل محلی از رگرسیون خطی که برای مدل‌سازی روابط متفاوت از نظر مکانی استفاده می‌شود (سلطانی و همکاران، ۱۳۸۹). در مقاله حاضر سعی بر آن شده است تا با ارائه خروجی‌هایی همچون پهنه بندی آماره R^2 و مقادیر نقطه‌ای نمرات انحراف استاندارد بر روی نقشه رویکردی نوین در تحلیل نتایج آماری GWR به عنوان یکی از ابزارهای تحلیل فضایی ارائه شود.

محدوده مورد مطالعه

شهر کرمان به لحاظ مختصات ریاضی از ۵۶ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی و از ۳۰ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه و ۱۹ دقیقه عرض شمالی گسترش یافته است. شهر کرمان در استانی با همین نام در بخش جنوب شرقی کشور ایران واقع شده است. این شهر با مساحتی معادل سیزده هزار هکتار (غضنفرپور و همکاران، ۱۳۹۹: ۷) از پنج منطقه شهری تشکیل یافته است (شکل ۱). با توجه به اینکه منطقه پنج شهرداری کرمان در سال ۱۴۰۰ ایجاد گردیده است، در مقاله حاضر اغلب داده‌های مربوط به جرائم شهری و کاربری‌ها در چهار منطقه تفکیک و ارائه شده است. براساس سرشماری عمومی نفوس مسکن سال ۱۳۹۵، شهر کرمان با جمعیت ۵۳۷۱۸ نفر، از جمله شهرهای ایران می‌باشد. جمعیت این شهر به دلیل وجود سکونت‌گاه‌های غیررسمی و استفاده حاشیه‌نشین‌ها از امکانات شهری به‌واقع تا ۷۱۲۰۰۰ نفر هم می‌رسد. این شهر به دلیل دسترسی بالای زمین در دشت کرمان به لحاظ توسعه افقی زیاد رتبه هشتم را در بین شهرهای ایران دارا است. کرمان به لحاظ صنعتی، سیاسی، فرهنگی و علمی مهم‌ترین شهر جنوب شرق ایران است.

آلودگی، دسترسی و نور و روشنایی شبکه معابر، ۱۰ عامل کلیدی پیشگیری از جرم هستند.

همچنین وارنر و کونکل^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی اهمیت کلیساهای محلی و ارتباط آن‌ها با فرآیندهای محله برای پیشگیری از جرم» دریافتند که کلیساهای تأثیرات قابل توجهی بر فرآیندهای مورد بررسی دارند.

به طور مشخص حاتمی و فلاحتی (۱۴۰۴) در تحقیق با عنوان «بررسی تأثیر مسجد بر کاهش آسیب‌های اجتماعی مورد مطالعه: شهر تهران» در محلات ۲۲ گانه شهر تهران رابطه‌ای معنی‌دار میان میزان شرکت کردن در مسجد، رضامندی و سرمایه اجتماعی مسجد با نحوه نگرش نسبت به آسیب‌ها و مسایل اجتماعی یافتند. جرم به عنوان یکی از آسیب‌های اجتماعی نقش مخرب و زبان‌باری برای جوامع شهری به بار می‌آورد و برنامه‌ریزان شهری بر این باورند که کاربری‌های مذهبی به عنوان شاخص‌ترین ویژگی شهرهای کشورهای اسلامی همچون ایران، می‌توانند در مبارزه با انحرافات و پیشگیری از جرائم، نقشی کاهنده ایفا نمایند. لذا در تحقیق حاضر محقق در پی بررسی نقش وجود و عملکرد کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم در سطح شهر کرمان برآمده است.

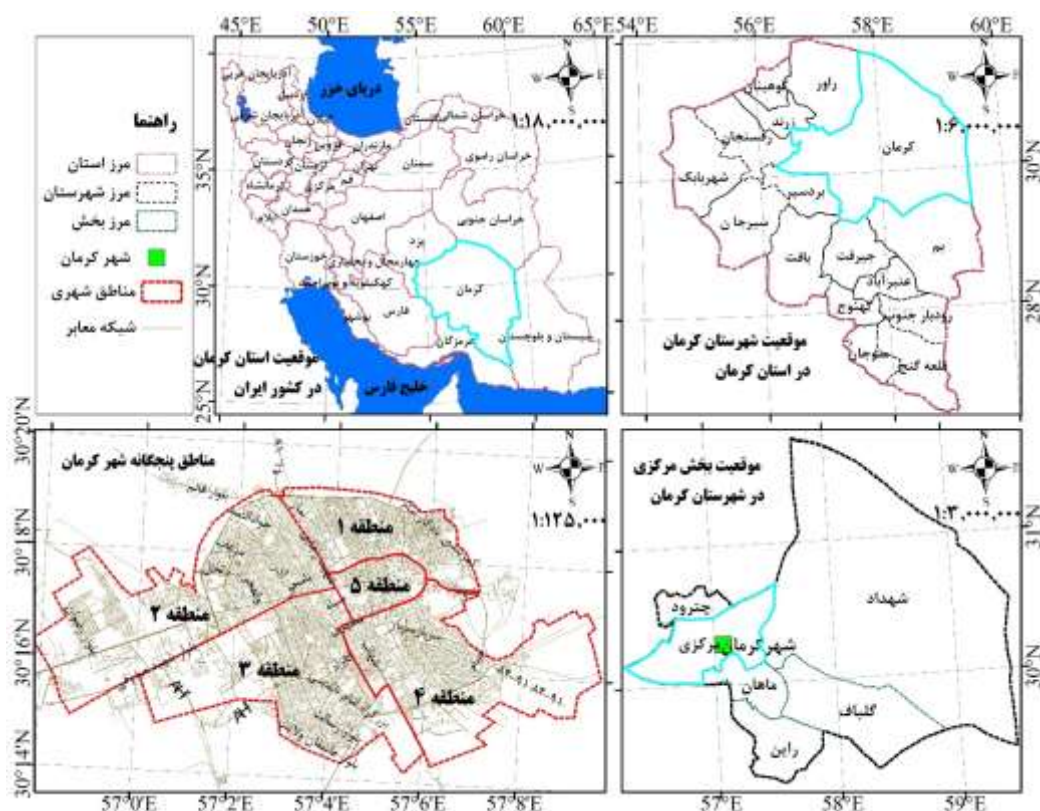
روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی می‌باشد که با استفاده از پیمایش میدانی، ارزیابی پایگاه داده کاربری اراضی شهر کرمان، داده‌های جرائم شهری ۱۳ کلاتری شهر کرمان در سال ۱۴۰۰ و نظرسنجی از طریق پرسش‌نامه انجام گرفته است. حجم نمونه با استفاده از روش کوکران و با ضریب خطای پنج درصد برابر با ۳۸۲ پرسش‌نامه برآورد گردیده که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی در مناطق ۵ گانه شهر کرمان تعیین شده‌اند. پرسشنامه نظرسنجی ادراک محیطی شهروندان را با استفاده از ۱۲ گویه و بر مبنای طیف لیکرت برداشت شده است. پرسش‌نامه، نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری را از سه دیدگاه: امنیتی، اجتماعی و عملکردی مورد بررسی قرار می‌دهد. جنبه امنیتی با چهار گویه (سؤالات: ۱، ۳، ۴ و ۶)، جنبه اجتماعی با سه گویه (سؤالات: ۲، ۵ و ۷) و جنبه عملکردی با پنج گویه (سؤالات: ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲) مطالعه شده است. روایی و پایایی پرسش‌نامه، با استفاده از آزمون آلفای کربناخ به میزان ۰/۸۹/ سنجیده شده است.

² Geographically Weighted Regression

1. Warner & Konkel

شکل ۱. قلمرو جغرافیایی شهر کرمان

فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۱). سایر کاربری‌های مذهبی (همچون هیئت‌های مذهبی، اماکن متبرکه، نمازخانه‌ها و وضوخانه‌ها) حدود ۶ درصد فراوانی کل فضاهای مذهبی شهر کرمان را شامل می‌شوند.

یافته‌های پژوهش

پراکنش کاربری‌های مذهبی در مناطق شهر کرمان

براساس آمار گرفته‌شده از شهرداری، شهر کرمان دارای ۳۰۸ قطعه کاربری مذهبی است که مساجد، تکایا، حسینیه‌ها و مهدهای قرآن به ترتیب با ۶۰/۷۵، ۲۰/۵۹، ۹/۰۹ و ۳/۰۴ درصد بیشترین تا کم‌ترین

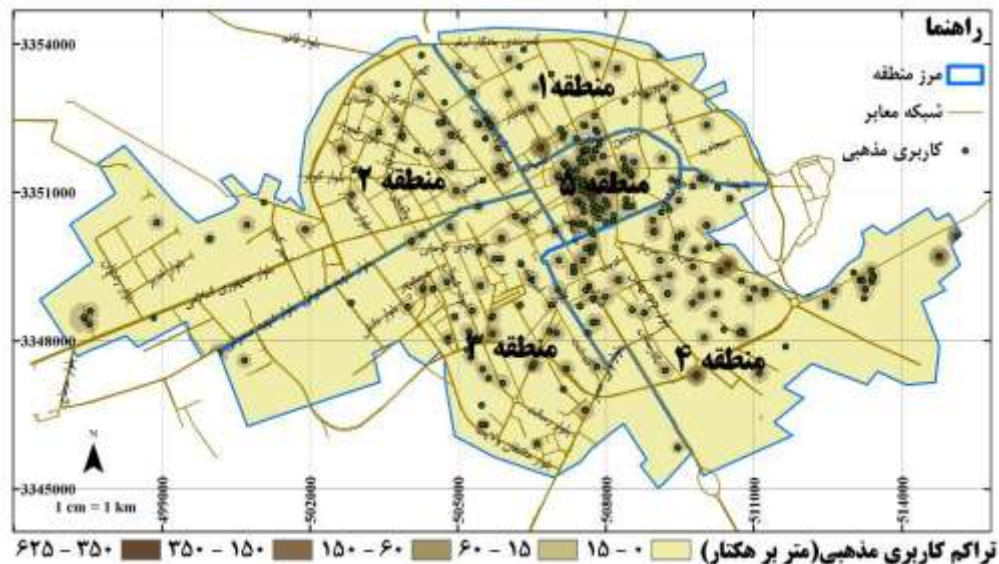
جدول ۱. فراوانی و درصد کاربری‌های مذهبی در شهر کرمان

ردیف	نوع کاربری مذهبی	تعداد	مساحت	درصد مساحت
۱	مسجد	۱۶۰	۵۸۳۲۵/۸۳	۶۰/۷۵
۲	تکیه	۷۴	۱۹۷۶۴/۷۸	۲۰/۵۹
۳	حسینیه	۲۷	۸۷۲۸/۵۳	۹/۰۹
۴	مهد قرآن	۱۸	۲۹۱۷/۸۷	۳/۰۴
۵	سایر	۲۹	۶۲۶۴/۷۶	۶/۵۳
	مجموع	۳۰۸	۹۶۰۰۱/۷۷	۱۰۰

کاربری‌های مذهبی در محلات منطقه‌های یک و پنج شهرداری کرمان و کم‌ترین آن در منطقه دو گسترش یافته است.

برآورد تراکم فضایی کاربری‌های مذهبی موجود شهر کرمان (شکل ۲) یا در نظر گرفتن معیار مساحت آن‌ها با استفاده از تابع تراکم کرنل نشان داد که بیشترین فراوانی و مساحت

بیشترین سرانه کاربری‌های مذهبی (۶۲۵ متر در هکتار) مربوط به در محلات منطقه یک و پنج شهرداری کرمان بوده و کم‌ترین تراکم (کمتر از ۱۵ متر در هکتار) در منطقه دو مشاهده شده است.

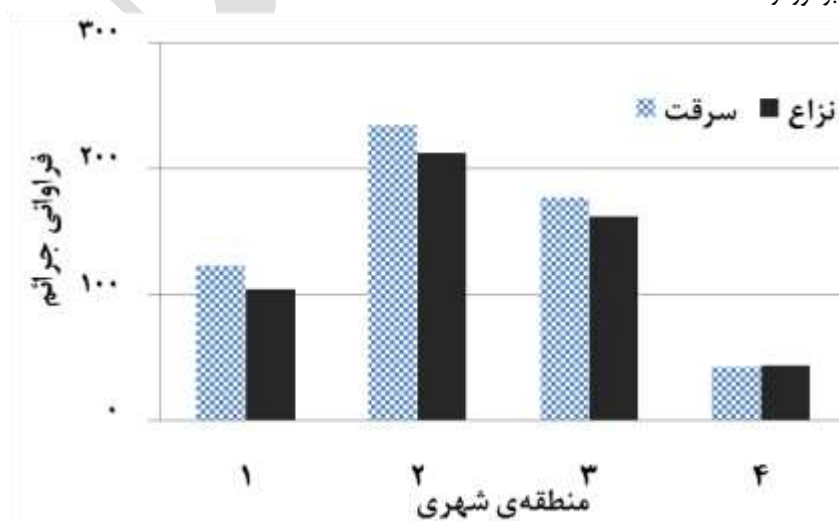

شکل ۲. تراکم کاربری‌های مذهبی (متر بر هکتار) در سطح شهر کرمان

در مجموع با مقایسه مناطق شهر کرمان، این‌گونه مشاهده شد که بیشترین میزان جرائم سرقت و نزاع به ترتیب در مناطق دو و سه صورت گرفته است (شکل ۳). همچنین یافته‌ها نشان داد که فراوانی جرائم سرقت و نزاع در مناطق یک و چهار در سطح پایین‌تری قرار داشته‌اند. این در حالی است که براساس شکل ۲، بیشترین تراکم کاربری‌های مذهبی شهر کرمان در مناطق یک و پنج و مناطق سه و دو با کم‌ترین تراکم اماکن مذهبی در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

پراکنش جرائم در مناطق شهر کرمان

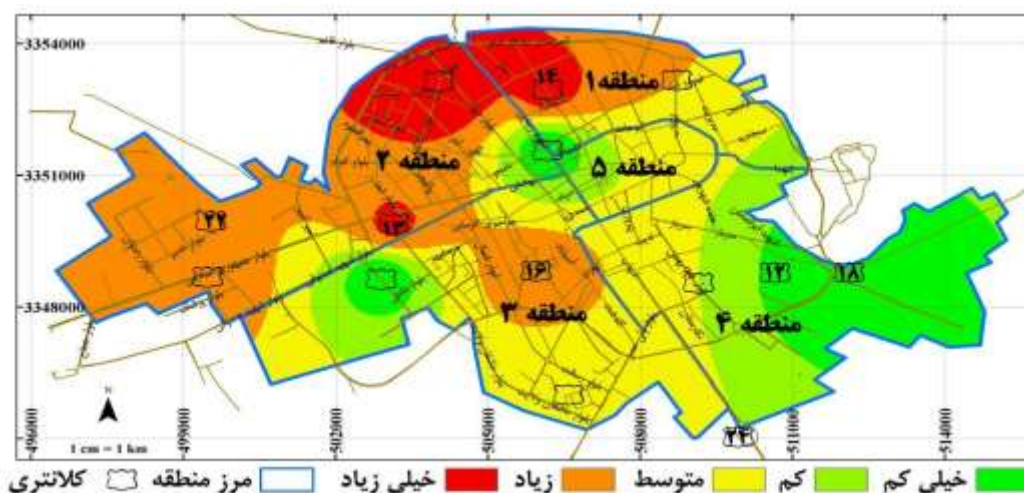
پردازش و گروه‌بندی داده‌های فرماندهی انتظامی در رابطه با فراوانی جرائم ثبت شده در کلانتری‌های شهر کرمان، نشان داد که جرائم از انواعی چون؛ سرقت لوازم خودرو، تخلفات راهور، نزاع و درگیری، ضرب و جرح، مزاحمت، مفاسد اجتماعی، جرائم مالی، اعتیاد به مواد مخدر، خرید و فروش مواد مخدر، اختلافات خانوادگی، جرائم اقتصادی، استفاده از ماهواره، ارتباط نامتعارف دختران و پسران تشکیل شده‌اند که به دلیل نداشتن وحدت رویه در ثبت جرائم کلانتری‌ها از تنوع زیادی برخوردارند.

شکل ۳. فراوانی جرائم سرقت و نزاع در مناطق شهری کرمان

شهر کرمان فراوانی کمی از تعداد سرقت را ثبت نموده است. همچنین کلانتری ۲۳ واقع در منطقه ۳ و کلانتری‌های ۱۲ و ۱۸ در منطقه ۴ علی‌رغم استقرار در مناطق حاشیه‌ای شهر آمار پاییی از سرقت را داشته‌اند. نکته قابل توجه فراوانی نسبتاً بالای رخدادهای سرقت در بخش مرفه نشین شمال و شمال غربی منطقه ۲ شهر کرمان و فراوانی نسبتاً پایین‌تر آن در جنوب و جنوب شرقی شهر است.

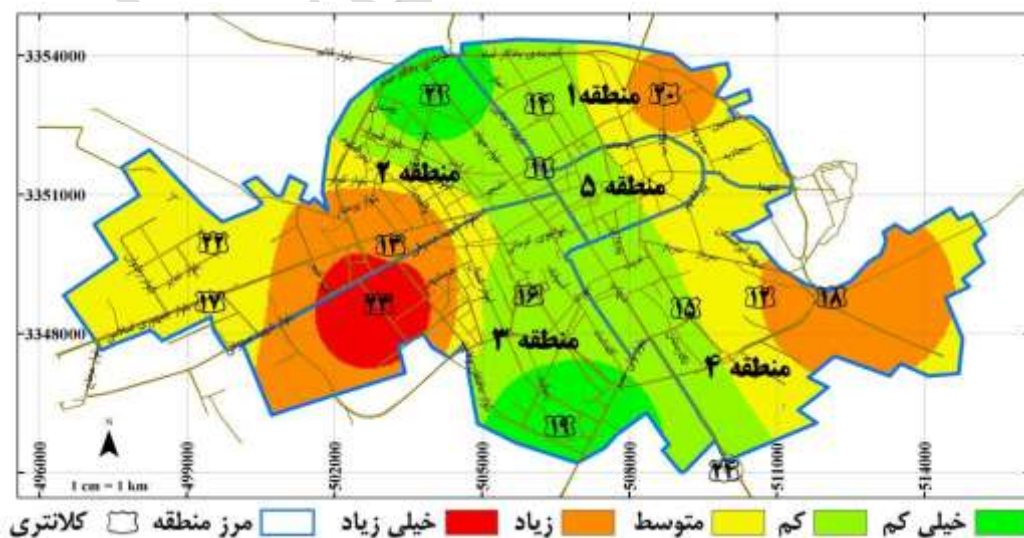
پراکنش فضایی جرائم سرقت در شکل ۴، نشان از آن دارد که کلانتری ۲۱ واقع در بلوار آزادگان در منطقه دو شهری بیشترین فراوانی را به لحاظ جرائم اینچنین داشته است و بعد از آن کلانتری‌های ۱۴ واقع در بلوار شهید عباسپور در منطقه یک شهری و کلانتری ۱۳ واقع در بلوار جمهوری در منطقه دو بیشترین میزان سرقت را دارا بوده‌اند. کلانتری‌های ۱۶ و ۱۷ نیز دارای فراوانی بالایی بوده‌اند. در مقابل کلانتری‌های ۱۱ واقع در مرز مناطق ۱، ۲ و ۵

شکل ۴. پراکنش فضایی جرائم سرقت مناطق شهر کرمان در سال ۱۴۰۰

توزیع فضایی وقوع جرائم نزاع و درگیری در مقایسه با جرائم سرقت به نسبت متفاوت است به نحوی که در مناطق حاشیه جنوب و جنوب شرق شهر رخداد این جرائم بیشتر ثبت شده است.

در مقابل بررسی فراوانی جرائم نزاع و درگیری (شکل ۵) نشان داد که کلانتری ۲۱ واقع در بلوار آزادگان و کلانتری ۱۹ واقع در شهرک شهید ایرانمنش فراوانی پاییی در زمینه جرائم اینچنین داشته‌اند. همچنین کلانتری‌های ۲۳، ۱۳، ۱۸ و ۲۰ فراوانی بالایی به لحاظ وقوع جرائم نزاع و درگیری ثبت نموده‌اند.

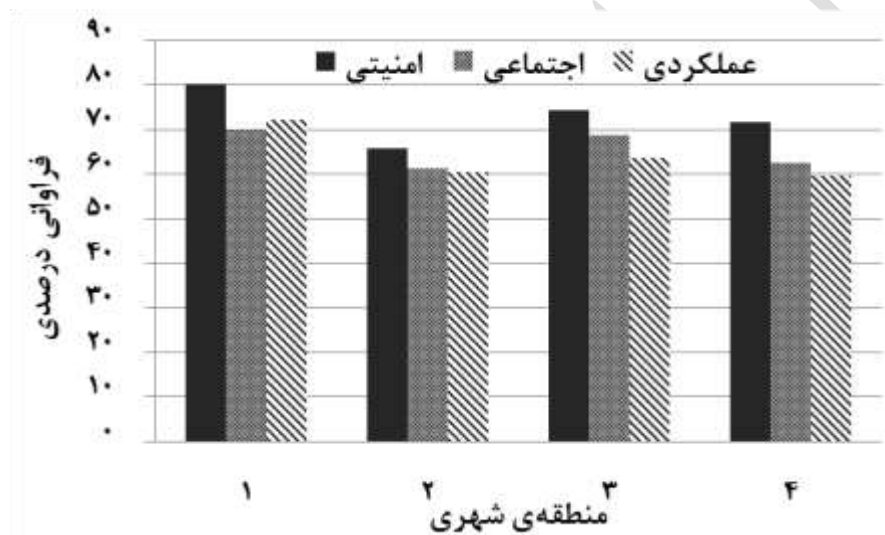

شکل ۵. پراکنش فضایی جرائم نزاع - درگیری مناطق شهر کرمان در سال ۱۴۰۰

تحلیل اطلاعات استخراج شده از پرسش‌نامه

بررسی فراوانی‌های حاصل از شمارش پاسخ‌های سؤالات بخش امنیتی پرسش‌نامه‌ها نشان داد که منطقه‌های یک و پنج شهری بالاترین رتبه ایمنی را دریافت کرده‌اند (شکل ۶). بعد از آن به ترتیب مناطق سه و چهار قرار گرفته‌اند. منطقه دو شهری کرمان رضایتمندی خیلی کم به لحاظ امنیتی در پایین‌ترین سطح قرار گرفته است. درباره سطح رضایتمندی اجتماعی ساکنان که با سؤالاتی درباره امکانات محل، تمایل به ماندن در محله و شناخت و اعتماد نسبت به سایر ساکنان محله، پیمایش شده است، دوباره منطقه یک با بیشترین رضایتمندی در رتبه اول قرار گرفته است. در

این رابطه محلات مناطق سه، دو و چهار به ترتیب رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. در مجموع سطح رضایتمندی پاسخگویان از شرایط اجتماعی محل سکونت خود در سطح متوسط تا زیاد اظهار شده است. نظرسنجی رضایتمندی ساکنان مناطق شهر کرمان به لحاظ عملکردی نیز به همان ترتیب جنبه اجتماعی بوده است. محققان عملکرد کاربری‌های مذهبی را با استفاده از سؤالاتی همچون کم‌وکیف برگزاری مناسک مذهبی، هدایت فکری، مشاوره‌های فرهنگی، پایگاه بسیج مساجد و برگزاری جلسات در جهت رفع نارسایی‌ها و کمک به کاهش جرائم شهری بررسی کرده‌اند.

شکل ۶. مقایسه فراوانی شاخص‌های رضایتمندی (امنیتی و اجتماعی) و عملکرد کاربری‌های مذهبی در مناطق شهر کرمان

آزمون همبستگی اسپیرمن

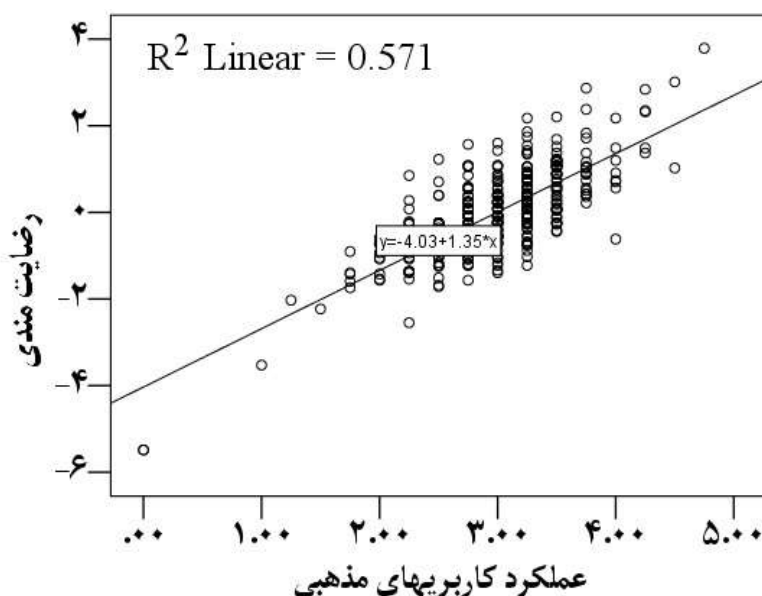
بررسی نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن بر روی داده‌های نظرسنجی متغیر مستقل عملکرد کاربری‌های مذهبی با متغیرهای وابسته رضایتمندی امنیتی و رضایتمندی اجتماعی و رضایتمندی کل (تجمعی) در جدول ۲ نشان می‌دهد که رضایتمندی کل، رضایتمندی امنیتی و رضایتمندی اجتماعی به ترتیب با مقادیر همبستگی: ۰/۷۵، ۰/۶۹ و ۰/۵۴، روابط مثبت کاملاً معناداری را با عملکرد کاربری‌های مذهبی ارائه داده‌اند. سطح معناداری کامل ($\alpha=0/000$) مقادیر آزمون همبستگی با ضرایب تعیین ۰/۵۷، ۰/۴۸ و

۰/۲۹ بیانگر آن است که با افزایش و بهبود عملکرد کاربری‌های مذهبی، احساس رضایتمندی شهروندان در محلات شهری افزایش می‌یابد.

در این رابطه ترسیم نمودار پراکنش، رگرسیون خطی و ضریب تعیین رابطه متغیر رضایتمندی کل با عملکرد کاربری‌های مذهبی در شهر کرمان (شکل ۷) موید روابط خطی مثبت معنادار و صحت تحلیل‌های قبلی که از جدول همبستگی است.

جدول ۲. مقادیر همبستگی و ضریب تعیین رابطه متغیرهای رضایتمندی با عملکرد کاربری‌های مذهبی شهر کرمان

متغیر	همبستگی	R ²	Adjusted R ²	معادله رگرسیون خطی
رضایتمندی امنیتی	۰/۶۹۹	۰/۴۸۸	۰/۴۸۷	$y = 0.6546x + 1.2465$
رضایتمندی اجتماعی	۰/۵۴۳	۰/۲۹۵	۰/۲۹۳	$y = 0.5066x + 1.4538$
رضایتمندی کل	۰/۷۵۵	۰/۵۷۱	۰/۵۶۸	$y = 0.6661x + 0.7113$

شکل ۷. نمودار پراکنش داده‌ها و رگرسیون خطی دو متغیر عملکرد کاربری‌های مذهبی و رضایت‌مندی شهروندان

ضریب همبستگی 0.637 ($R^2 = 0.4$) نیز مبین سطح معناداری کامل (0.00) این رابطه است. در این آزمون بالاترین پراکنش فضایی مقادیر جرائم شهری با مقادیر تراکم کاربری‌های مذهبی بالاترین ضریب همبستگی معکوس (-0.77) با ضریب تعیین 0.6 را ارائه نمودند. بدان معنا که در مناطقی چون منطقه ۵ و ۱ شهری که تراکم فضایی کاربری‌های مذهبی نسبتاً بالاتر است، رخداد جرائم شهری نیز کاهش می‌یابد. لذا این فرض که کاربری‌های مذهبی می‌توانند نقش بازدارنده‌ای در کاهش جرائم شهری ایفا کنند، را تقویت کرده است.

بررسی ارتباط بین تراکم فضایی تعداد-مساحت کاربری‌های مذهبی به‌عنوان متغیر مستقل و عملکرد کاربری‌های مذهبی در مناطق شهری به‌عنوان متغیر وابسته با اعمال آزمون رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی بر روی داده‌های نقطه‌ای پرسشنامه‌های زمین مرجع نشان از ارتباط مثبت معنادار این دو متغیر در شهر کرمان داشت. آماره‌های ضریب رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی 0.618 با ضریب تعیین 0.382 مبین سطح معناداری کامل (0.00) این رابطه است (جدول ۳). استفاده از آزمون GWR برای داده‌های متغیر رضایت‌مندی حاصل از پرسشنامه‌های زمین مرجع و داده‌های متغیر تراکم فضایی کاربری‌های مذهبی استخراج شده از همان موقعیت با

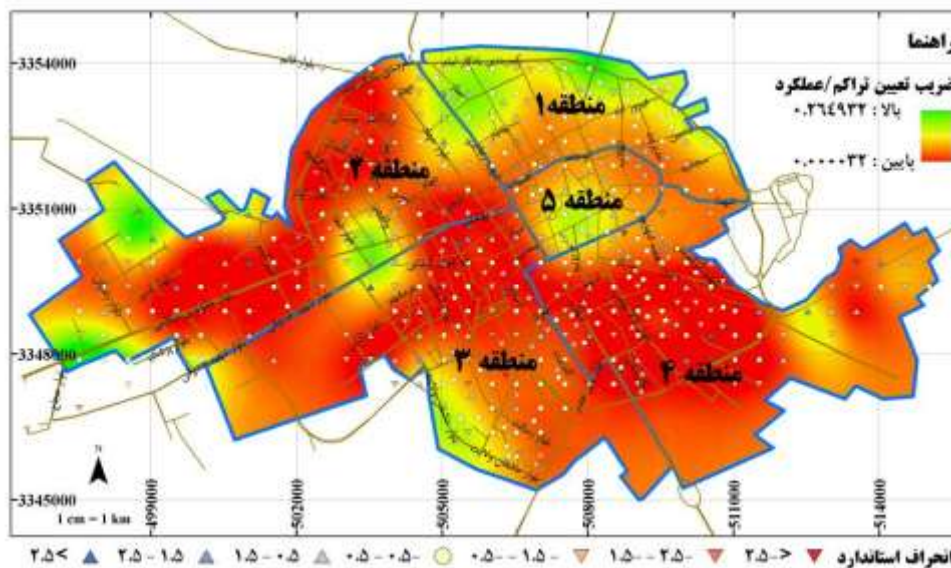
جدول ۳. نتایج آزمون رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی مابین متغیر تراکم کاربری‌های مذهبی با متغیرهای عملکرد، رضایت‌مندی و جرائم شهری کرمان

متغیر	ضریب همبستگی	R^2	سطح معناداری
عملکرد	0.618	0.382	0.000
رضایت‌مندی کل	0.637	0.406	0.000
فراوانی جرائم شهری	-0.777	0.604	0.000

علی‌رغم تراکم فضایی پایین کاربری‌های مذهبی به صورت لکه‌ای برخی نقاط همچون بلوار شفا از نظر مردم کاربری‌های مذهبی عملکرد مناسبی داشته‌اند. مقادیر انحراف استاندارد خروجی مدل GWR در محل هر یک از پرسشنامه‌هایی زمین مرجع نیز در نقشه (شکل ۸) نمایش داده شده است. نمادهای مثلی قرمز رنگ نشان از رابطه معکوس دو متغیر تراکم/عملکرد و نمادهای آبی رنگ بیانگر رابطه مستقیم دو متغیر مورد بررسی دارند. نمادهای دایره

تصویرسازی توزیع فضایی مقادیر ضریب تعیین همبستگی آزمون GWR مابین متغیر تراکم فضایی کاربری‌های مذهبی شهر کرمان به‌عنوان متغیر مستقل با عملکرد آن کاربری‌ها به‌عنوان متغیر وابسته در شکل ۷ نشان از یک ارتباط مثبت معنادار در شهر کرمان دارد به نحوی که در مناطق سبز رنگ تراکم فضایی بالای کاربری‌های مذهبی با عملکرد بالای کاربری‌ها از نظر شهروندان همراه بوده است. همانگونه که مشخص است در منطقه ۲ شهرداری

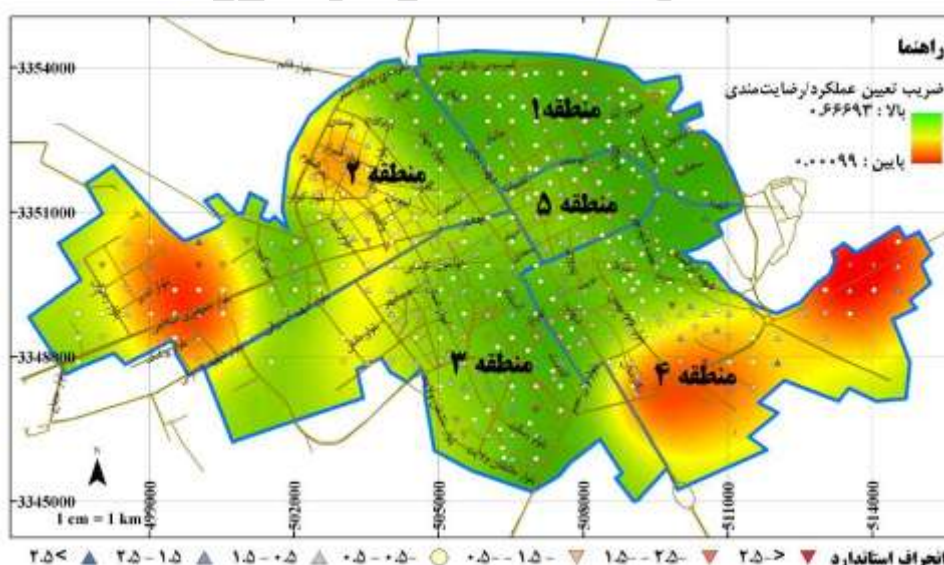
ای زرد رنگ نیز عدم وجود رابطه بین دو متغیر در پرسشنامه زمین مرجع تکمیل شده را نشان می‌دهد.

شکل ۸. پراکنش فضایی مقادیر ضریب تعیین محلی (R^2) رابطه تراکم کاربری‌های مذهبی با عملکرد آنها در مناطق شهر کرمان

رضایت‌مندی ضعیفی همراه بوده است. در اغلب مناطق شهر عملکرد کاربری‌های مذهبی با اظهار رضایت‌مندی شهروندان همراه بوده است. فراوانی نسبتاً بالای نمادهای مثلی آبی رنگ در مناطق بافت قدیمی شهر کرمان (منطقه ۵ و ۱) گویای رابطه مستقیم معنادار این دو متغیر در این محدوده بوده است.

مدلسازی رگرسیون وزندار فضایی مقادیر R^2 محلی رابطه متغیر عملکرد به عنوان متغیر مستقل و متغیر رضایت‌مندی کل به عنوان متغیر وابسته بر پایه داده‌های پرسشنامه‌های زمین مرجع (شکل ۹) نشان از آن دارد که به طور کلی در نقاط حاشیه مقادیر رضایت‌مندی کاهش یافته و در نواحی غربی منطقه ۲ و نواحی جنوبی و جنوب شرقی منطقه ۴ عملکرد ضعیف کاربری‌های مذهبی با

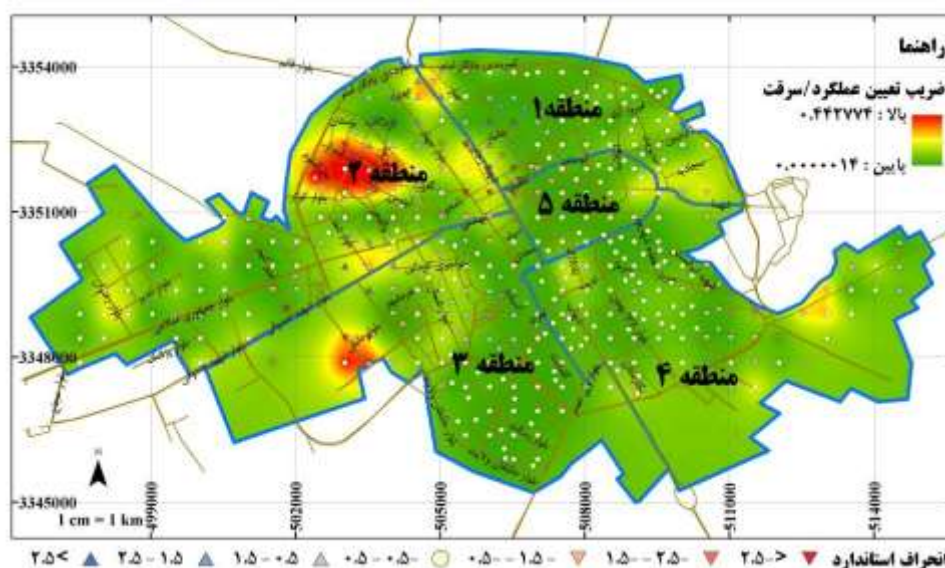

شکل ۹. پراکنش فضایی مقادیر ضریب تعیین محلی (R^2) رابطه عملکرد کاربری‌های مذهبی با رضایت‌مندی در مناطق شهر کرمان

نحوی که با کاهش مقادیر متغیر مستقل عملکرد در نواحی ضلع شمال غربی منطقه ۲ معروف به الهیه مقادیر متغیر وابسته جرائم شهری سرعت افزایش چشمگیری می‌یابد. این شرایط در انتهای

همچنین نمایش مقادیر R^2 محلی همبستگی‌های فضایی مابین متغیر عملکرد کاربری‌های مذهبی و متغیر سرعت مبین یک رابطه معکوس معنادار بین این دو متغیر بوده است (شکل ۱۰) به

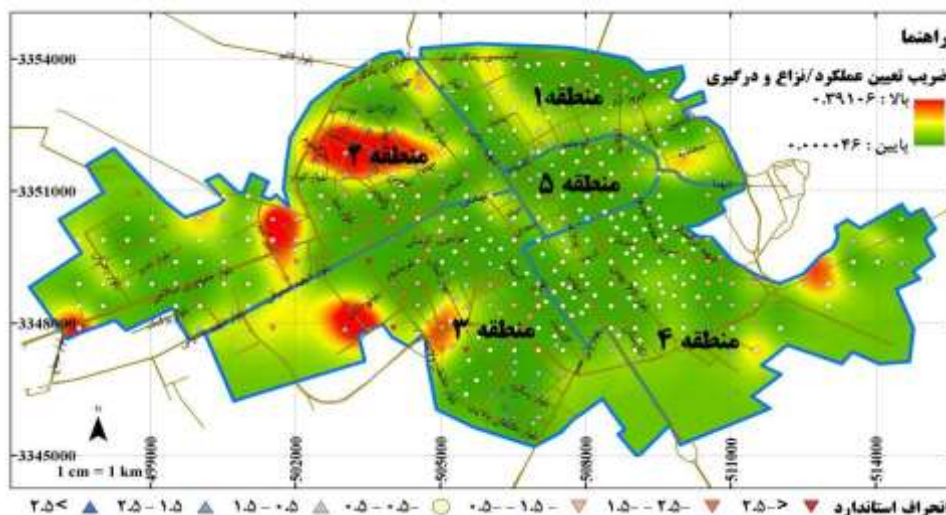
بلوار جهاد واقع در مرز منطقه ۱ و ۲، بلوار دانش در منطقه ۳ و ضلع جنوب شرقی بافت شهری در منطقه ۴ نیز با الگوی مشابهی تکرار می‌شود.

شکل ۱۰. پراکنش فضایی مقادیر ضریب تعیین محلی (R^2) رابطه عملکرد کاربری‌های مذهبی با فراوانی جرم سرقت در مناطق شهر کرمان

شهر کرمان از جمله الهیه و امیرکبیر در منطقه ۲، بلوار دانش و ابوذر در منطقه ۳، ضلع جنوب شرقی منطقه ۴ و انتهای جهاد و سجادیه واقع در منطقه ۱ دارد.

در پایان نیز تصویرسازی مقادیر R^2 محلی همبستگی‌های فضایی مابین دو متغیر جرم نزاع و عملکرد کاربری‌های مذهبی (شکل ۱۱) نشان از الگوی تکرار شونده در رابطه افزایش جرائم در اثر عملکرد ضعیف کاربری‌های مذهبی در نواحی حاشیه‌ای

شکل ۱۱. پراکنش فضایی مقادیر ضریب تعیین محلی (R^2) رابطه عملکرد کاربری‌های مذهبی با فراوانی جرم نزاع در مناطق شهر کرمان

سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان شهری و سازمان‌های مجری قانون می‌باشد.

نتایج این مطالعه نشان داد که شهر کرمان حدوداً از ۳۰۸ قطعه کاربری مذهبی برخوردار است که بیش از ۵۰ درصد آن‌ها را مساجد تشکیل می‌دهند. به لحاظ فضایی، بیشترین سرانه کاربری‌های

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با ادغام نتایج تحلیل‌های عینی مکانی و ادراکات ذهنی حاصل از نظرسنجی، به بررسی نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری پرداخته است. این پژوهش در پی پیشنهاد چارچوبی برای استراتژی‌های پیشگیری از جرم شهری مبتنی بر داده برای

مذهبی (۶۲۵ متر در هکتار) مربوط به محلات منطقه یک و پنج شهرداری کرمان بوده و کمترین تراکم (کمتر از ۱۵ متر در هکتار) در منطقه دو مشاهده شده است. مقایسه مناطق شهر کرمان به لحاظ رخداد جرائم شهری نیز نشان داد که بیشترین میزان جرائم سرقت و نزاع - درگیری در منطقه دو صورت گرفته است. مناطق سه و چهار تقریباً وضعیت مشابهی را به لحاظ وقوع جرم داشته‌اند و به ترتیب در رتبه‌های ۲ و ۳ هستند. در مقابل مناطق یک و پنج از نظر فراوانی جرائم در پایین‌ترین سطح قرار دارند. نکته قابل توجه تمرکز جرائم سرقت در مناطق مرفه نشین ضلع شمال و شمال غربی منطقه ۲ شهرداری کرمان و تمرکز جرائم نزاع و درگیری در نواحی حاشیه‌ای مناطق ۳، ۴ واقع در جنوب و جنوب شرقی شهر کرمان می‌باشد.

بررسی نتایج نظرسنجی ادراک پاسخگویان در سه حوزه رضایت‌مندی (امنیتی و اجتماعی) و عملکرد کاربری‌های مذهبی و پردازش جنبه‌های عینی فضای شهری، همچون تراکم کاربری‌های مذهبی به منظور ارزیابی ارتباط بین تراکم کاربری‌ها، رضایت‌مندی شهروندان و فراوانی وقوع جرم در سطح مناطق شهر کرمان نشان داد که منطقه یک و پنج چه به لحاظ جنبه عینی تراکم کاربری‌های مذهبی و چه به لحاظ ادراک ذهنی عملکرد کاربری‌ها و رضایت‌مندی ساکنان محله‌ها در سطح بالایی قرار دارند. این شرایط در سایر مناطق ۲، ۳ و ۴ شهر کرمان به دلیل تراکم پایین کاربری‌های مذهبی به عملکرد ضعیف‌تر آن‌ها و به همان نسبت رضایت‌مندی پایین ساکنین منجر شده است. تحلیل نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن مابین متغیرهای عملکرد کاربری‌های مذهبی و میزان رضایت‌مندی پاسخگویان با مقدار $R^2=0/571$ تأیید کننده این فرض است که عملکرد بهینه منجر به ارتقاء سطح رضایت‌مندی شهروندان خواهد بود.

از سوی دیگر نتایج آزمون رگرسیون وزن‌دار جغرافیایی این فرض را که تراکم بالای کاربری‌های مذهبی با عملکرد آن‌ها به میزان $R^2=0/38$ رابطه معنادار مستقیمی داشته و حضور و نقش کاربری‌های مذهبی می‌توانند باعث عملکرد بهتر این کاربری‌ها گردد. به همان ترتیب مقدار $R^2=0/4$ مابین دو متغیر عملکرد و رضایت‌مندی شهروندان در این آزمون موید این فرض گردید که عملکرد بهتر کاربری‌های مذهبی رضایت‌مندی شهروندان را بالاتر خواهد برد. همچنین تحلیل آزمون GWR به ارتباط معکوس معنادار با ضریب تعیین $R^2=0/6$ مابین دو متغیر توزیع فضایی عملکرد و فراوانی جرائم شهری منتج گردید که بیانگر نقش بازدارندگی عملکرد کاربری‌های مذهبی در رخداد جرائم شهری می‌باشد. مدل‌سازی فضایی مقادیر ضریب تعیین ارتباط متغیرهای مورد بررسی نشان از رضایت‌مندی پایین شهروندان کرمانی از عملکرد کاربری‌های مذهبی در مناطق ۲ و ۴ شهر دارد.

همچنین تحقیق حاضر با هدف پاسخ به دیدگاه برخی محققین (همچون؛ عسگری، ۱۳۹۹) که عقیده دارند اغلب ابزارهای تحلیل فضایی خروجی‌هایی قابل نمایش بر روی نقشه ارائه نمی‌کنند اقدام به پهنه‌بندی آماره R^2 به عنوان یکی از نتایج تحلیل آماری GWR نمود. نتایج حکایت از توانایی بالای این رویکرد نوین در به تصویر کشیدن و تبیین الگوهای روابط فضایی حاکم بین متغیرهای مورد بررسی دارد.

نتایج این مطالعه همانند پژوهش شارما و تیلور (Sharma & Taylor, 2024) بر نیاز به مداخلات هدفمند، مانند پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED)، نظارت بیشتر و ابتکارات متمرکز بر جلب مشارکت مردمی در توسعه کاربری‌های مذهبی و ارتقاء عملکرد آنها در مناطق جرم‌خیز حاشیه شهری تأکید می‌کند. پیاده‌سازی CPTED بر طبق نظر موفات (Moffat, 1983) با دستکاری در محیط‌های جرم‌خیز شهر کرمان، با شش اصل کلی: قلمروگرایی، نظارت، کنترل دسترسی، تصویر/نگهداری، پشتیبانی از فعالیت‌ها و سخت‌سازی هدف تحقق می‌یابد. حزیات راهکارهای مداخله هدفمند با هدف کاهش جرم در منطقه شهری را می‌توانید از وب سایت CPTED کانادا استخراج کنید.

راهکارها

در انتها پیشنهاد می‌شود تحقیقات آینده با اتخاذ رویکردهای بوم‌شناختی، در راستای درک بهتر رابطه پیچیده بین نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرم و جنایت شهری گام بردارند. همچنین با توجه به اینکه بخش مهمی از بافت سنتی منطقه ۱ و ۵ شهرداری کرمان را جامعه زردشتیان تشکیل داده، بسیار مهم است که فارغ از خواستگاه ادیان یا مذاهب با تکیه بر سنت‌های مذهبی، زمینه گسترش هر چه بیشتر تعامل نهادی مابین ادیان و کاربری‌های مذهبی را فراهم نماییم.

در راستای ارتقاء نقش کاربری‌های مذهبی در کاهش جرائم شهری کرمان، می‌توان پیشنهادهای اجرایی زیر را برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان شهری و سازمان‌های مجری قانون ارائه داد:

۱. توزیع عادلانه و هدفمند کاربری‌های مذهبی در مناطق جرم‌خیز.
۲. گسترش فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و تقویت نقش مساجد.
۳. افزایش مشارکت داوطلبانه شهروندان و تقویت تعلق اجتماعی.
۴. تقویت همکاری میان کاربری‌های مذهبی، شهرداری، پلیس و سازمان‌های مردم‌نهاد.

سپاسگزاری

نویسنده بر خود فرض می‌داند از شهرداری کرمان، فرماندهی پلیس پیشگیری فراجا و دانشگاه پیام نور که در انجام پژوهش حاضر از ارائه داده و حمایت معنوی دریغ نمودند، سپاسگزاری نماید.

۵. پایش مستمر عملکرد کاربری‌های مذهبی و تأثیرشان بر کاهش جرائم.
با اجرای این پیشنهادها می‌توان از ظرفیت‌های بالای کاربری‌های مذهبی در شهر کرمان برای ایجاد محیط‌های شهری امن‌تر و با نشاط‌تر بهره‌برداری کرد.

References

- Abdulameer, Hasan N., Ahmed A. Al-Jaberi, Ahmed S. Al-Khafaji, Tuqa R. Alrobaee, and Hussein A. Al-Ansari. (2024) "Evaluating of urban space vitality: The role of safety, security, and urban planning in the religion center of Kufa City, Iraq." *International Journal of Design & Nature and Ecodynamics*. 19, no. 1: 155-167. DOI: [10.18280/ij dne.190118](https://doi.org/10.18280/ij dne.190118)
- Abrams, C., & Kolodny, R. (1971). *The language of cities: A glossary of terms*. The Viking Press, Inc.
- Adamczyk, A., Freilich, J. D., & Kim, C. (2017). Religion and crime: A systematic review and assessment of next steps. *Sociology of Religion*, 78(2), 192-232. DOI: [10.1093/socrel/srx012](https://doi.org/10.1093/socrel/srx012)
- Ahmadabadi, Z., Salehi hikoei, M., Ahmadabadi, A. (2008). Crime and Place: A Pathological Study of Game Nets in Tehran. *refahj*. 7(27), 253-276. (In Persian) <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2023-fa.html>.
- Askari, Ali (2011). *Spatial Statistics Analysis with ArcGIS*, Tehran Municipality Information and Communication Technology Organization, first edition, 128 pages. (In Persian)
- Bottoms, A. E., & Wiles, P. (2002). *Explanations of crime and place*. In *Crime, policing and place* (pp. 11-35). Routledge.
- Cheng, E., & Meng, S. (2023). The Spatial Distribution of Religious Organizations in the United States and their Socioeconomic Characteristics. *Applied Spatial Analysis and Policy*, 16(2), 789-812. DOI: [10.1007/s12061-022-09491-x](https://doi.org/10.1007/s12061-022-09491-x)
- Felson, M., & Clarke, R. V. (1998). Opportunity makes the thief. *Police research series, paper*, 98(1-36), 10.
- Ghazanfarpour, H., Abdollahi, A., and Moradzadeh, F. (2021). Planning Urban Areas to Meet the Needs of the Disabled and Veterans (Case Study: District 2 of Kerman City). *Spatial Planning*, 11(2), 163-186. (In Persian) DOI: [10.22108/sppl.2021.123659.1512](https://doi.org/10.22108/sppl.2021.123659.1512).
- Hatami, A., & Falahi, A. (2025). Investigating the effect of the mosque on reducing social harm Case study: Tehran city. *Journal of Interdisciplinary Civilizational Studies of the Islamic Revolution*, 4(13), 103-133. (In Persian) DOI: [10.28211685/CIR.2405.1127.4.13.4](https://doi.org/10.28211685/CIR.2405.1127.4.13.4)
- Hosseini, S. B., and Kamali, M. (2013). Spatial Analysis of Crime Hotspots for Conflicts, Fights, and Vandalism Using Geographic Information Systems: A Case Study of Qom City, *Police Science Quarterly*, Volume 15, Issue 3. 95-118. (In Persian)
- Judijanto, L., Siminto, S., & Rahman, R. (2024). The influence of religious beliefs and religious practices on social cohesion in modern society in Indonesia. *The Eastasouth Journal of Social Science and Humanities*, 1(03), 139-150. DOI: [10.58812/esssh.v1i03.276](https://doi.org/10.58812/esssh.v1i03.276)
- Kalantari, M., Poirahmad, A., and Abdali, Y. (2019). Spatial analysis of crime in the Urban Obsolete Texture, Case Study: Neighborhood Harandi, District 12 Tehran. *Journal of Urban Ecology Researches*, 10(19), 49-60. (In Persian) DOI: [10.25383930.1398.10.19.3.6](https://doi.org/10.25383930.1398.10.19.3.6).
- Khakpour, B., and Ramazani, M. (2009). Evaluating the Impact of Cultural Facilities and Services on Crime Reduction in the City of Mashhad in the Context of Sustainable Urban

- Development, *Regional Conference on Geography and Sustainable Urban Development*. (In Persian)
- Kirk, D. S., & Laub, J. H. (2010). Neighborhood change and crime in the modern metropolis. *Crime and justice*, 39(1), 441-502.
- Mabhoot, M. R., Madahi, M., and Rezayee Gorgani, A. (2018). Land Use Evaluation with an Emphasis on Increasing Societal Security in Residential Neighborhoods: (The Case: Fatemieh Neighborhood of Mashhad). *Urban Economics*, 3(2), 79-96. (In Persian) DOI: [10.22108/ue.2019.112571.1077](https://doi.org/10.22108/ue.2019.112571.1077).
- Maftuhin, M., & Kusumawardani, D. (2024). Land use and crimes in Indonesian rural and urban areas. *Development Studies Research*, 11(1), 2357100. DOI: 10.1080/21665095.2024.2357100
- Marsousi, N. (2014). The role of environmental design in preventing urban crime(case study : the central part of Isfahan city). *Journal of Urban Ecology Researches*, 5(10), 111-124. (In Persian) <https://doi.org/20.1001.1.25383930.1393.5.10.7.7>.
- Masron, T., Ahmad, A., Zanudin, K., Zainun, N., & Rainis, R. (2025). Urban property crime: Examining the relationship between property crime with land use and demographic factor. *International Social Science Journal*, 75(257), 521-535. DOI: [10.1111/issj.12568](https://doi.org/10.1111/issj.12568)
- Meshkini, A., Mahdnejad, H., Parhiz, F., and Tafakori, A. (2016). Evaluation of the Mutual Relationship between Land use Distribution and Frequency of Criminality in 12th District of Tehran. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 8(15), 357-367. (In Persian)
- Moffat, R. (1983), "Crime prevention through environmental design – a management perspective", *Canadian Journal of Criminology*, Vol. 25 No. 4, pp. 19–31.
- Mohammadi, A., Arganghi, H. and Hashemi Masoomabad, R. (2020). Measuring the Risk Prone Degree of Urban Neighborhoods in Terms of Spaces Susceptible to Crime (Case Study: District 3 of Ardabil City). *Strategic Research on Social Problems*, 9(3), 81-102. (In Persian) DOI: [10.22108/srsp.2020.122379.1525](https://doi.org/10.22108/srsp.2020.122379.1525).
- Razayi Bahraabad, H. (2012). Urban Dilapidated Fabrics, Crime-Prone Places: The Impact of the Dilapidated Fabric Surrounding the Razavi Shrine on Crime Occurrence. *Journal of Iranian Social Studies*, 4(4), 48-61. (In Persian)
- Regnerus, Mark D. (2003). "Moral Communities and Adolescent Delinquency." *The Sociological Quarterly* 44, no. 4:523–54. DOI: [10.1111/j.1533-8525.2003.tb00524.x](https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2003.tb00524.x)
- Sadeek, S. N., Ahmed, A. J. M. M. U., Hossain, M., & Hanaoka, S. (2019). Effect of land use on crime considering exposure and accessibility. *Habitat International*, 89, 102003. DOI: [10.1016/j.habitatint.2019.102003](https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.102003)
- Seyed Alipour, S. K., and Eshghi, M. (2021). Analyzing of environmental factors effect on urban crimes for creating a safe space. *Intelligence and criminal research journal*, 16(61), 57-82. (In Persian) [DORL.NET/DOR/20.1001.1.17359367.1400.16.1.3.1](https://doi.org/10.17359367.1400.16.1.3.1).
- Shamai, A., Ghanbari, A.A., & Ainshahi M.M. (2014). Spatial Analysis of Urban Delinquency in 22 Regions of Metropolitan Tehran. *Strategic Reserch on Social Problems in Iran*, 2(2 (6)), 27-30. [130. 20.1001.1.23221453.1392.2.2.7.3](https://doi.org/10.23221453.1392.2.2.7.3)
- Sharma, H. K., & Tailor, R. M. (2024). GIS based crime hotspot mapping and its correlation with land use: A case study on assessment of CPTED principle. *International Social Science Journal*, 74(253), 775-786. DOI: [10.1111/issj.12478](https://doi.org/10.1111/issj.12478)
- Soltani, A., Ahmadian, A., and Esmaeili Ivaki, Y. (2010). GWR Model Application in Investigation of Spatial Variables in an Urban District: Case Study of Region 7, Municipality of Tehran. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 3(4), 99-110. (In Persian)
- Soltani, S., sheykholeslami, A., and Asghari, A. R. (2024). Identification and analysis of crime prevention drivers in urban areas of Tehran in order to develop sustainable security; Case

- study: District 17 of Tehran. *Geography (Regional Planning)*, 14(55), 144-173. (In Persian) DOI: [10.22034/jgeoq.2023.341225.3696](https://doi.org/10.22034/jgeoq.2023.341225.3696).
- Stucky, T. D., & Ottensmann, J. R. (2009). Land use and violent crime. *Criminology*, 47(4), 1223-1264. DOI: [10.1111/j.1745-9125.2009.00174.x](https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2009.00174.x)
- Sypion-Dutkowska, N., & Leitner, M. (2017). Land use influencing the spatial distribution of urban crime: A case study of Szczecin, Poland. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 6(3), 74. DOI: [10.3390/ijgi6030074](https://doi.org/10.3390/ijgi6030074)
- Taghipur, M., Hydary, A. A., Faghieh-aleslam, M. (2019). Investigating the Relationship Between Social Security and Architectural Identity in Urban Use . *Haft Hesar J Environ Stud*, 7 (26) :5-18. (In Persian) <http://hafthesar.iauh.ac.ir/article-1-646-fa.html>.
- Warner, B. D., & Konkel, R. H. (2019). Neighborhood churches and their relationship to neighborhood processes important for crime prevention. *Journal of Urban Affairs*, 41(8), 1183–1204. DOI: [10.1080/07352166.2019.1581030](https://doi.org/10.1080/07352166.2019.1581030)
- Wong, C. (2002). Clifford R. Shaw and Henry D. McKay, The Social Disorganization Theory. CSISS Classics. UC Santa Barbara: Center for Spatially Integrated Social Science. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/47j411pr>
- Yusof, I., & Fauzi, R. (2019). The spatial relation between land use and crime. *Geografia*, 15(2). DOI: [10.17576/geo-2019-1502-08](https://doi.org/10.17576/geo-2019-1502-08)

Copyrights

© 2022 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

